

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Христо Маринов Стаменов

по дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по научната специалност
„Германски езици” (английски език)

Автор: Мариана Славева Гоцева

Тема: The impact of certain contextual factors on adult learners' attainment in implicit, explicit knowledge and proficiency in English as a second language (Ролята на някои контекстуални фактори при усвояването на имплицитни и експлицитни знания и овладяването на английски като втори или чужд език)

Дисертацията е апробирана и предложена за защита в НБУ. Научни консултанти са доц. д-р Б. Наймушин и проф. д-р Мария Грозева-Минкова. Авторката предлага приложно-теоретично експериментално изследване на значима тема. Може би формулировката на заглавието щеше да е по-информативна, ако определението „certain” беше конкретизирано. Запетаята между implicit и explicit knowledge би могла да се замени с and или с наведена черта (/) означаваща алтернативност. Полезно и дори необходимо е т.н. контекстуални фактори, влияещи върху усвояването на чужд език, да се познават и използват за създаване на благоприятни условия за чуждоезиково обучение. Това определя значимостта на темата. Интересна и нова е съпоставката между изучаващи английски като чужд и като втори език. Докторантката е имала сравнително рядката възможност да наблюдава и изследва студенти представляващи тези две групи, обучаващи се за известен период в англоезична среда (в Лондон), и много добре се е възползвала от нея. Важно е и разграничаването на имплицитно и експлицитно знание на/за езика и тяхната роля в обучението, въпрос, който вълнува всички преподаватели по чужд език.

Дисертацията в обем от 180 стр. се състои от пет глави (първата от които уводна), заключение, шест приложения и поместените в началото резюме, съдържание, списък на таблиците и диаграмите и списък на използваните съкращения. В уводната част (с. 8-21) е много добре аргументирана актуалността на изследването, като се изтъкват специфичните и недостатъчно изследвани аспекти на избраната тема, формулират се ясно целите и задачите на дисертацията. Изложени са четири работни хипотези относно ролята на възрастовият фактор (начална възраст на изучаване на езика), на типа обучение (натуралистично – инструктирано), на експлицитното обучение/ знание и на

социокултурни фактори (близост на културите, стремеж към приобщаване, отвореност). Изброени са конкретните изследователски въпроси, които предстои да получат отговор в дисертацията. Представена е структурата и организацията на труда. Изследването изисква интердисциплинарен подход, базиран на методиката на чуждоезиковото обучение, психолингвистиката, когнитивната лингвистика, социокултурната теория, а има позовавания и на невропсихологически данни.

Втора глава (с. 22-60) предлага стегнат, но широкообхватен критичен преглед на литературата върху макро- и микрофакторите от заобикалящата среда и контекстуалните фактори, които оказват въздействие върху процеса на усвояване на втори или чужд език. Сред най-важните фактори са естественост на езика, на който учещият е изложен, продължителността на излагането именно на такъв език, наличието на естествени езикови модели за подражание, вниманието към езиковите форми, изтъкването на чертите, които отличават дадена езикова форма сред останалите, честотата на възприемане и употреба на дадена езикова форма. Представени са различни гледни точки, взето е отношение към тях и е направен избор на предпочетената позиция.

Трета глава (с. 61-80) се фокусира върху противопоставянето имплицитно / експлицитно знание и, съответно, изучаване на езика. Предлагат се и начини за проверка на експлицитното знание – металингвистичен тест и неограничен по време тест за преценка на граматична правилност, както и очаквания за разлика в резултатите на различните групи според типа на обучение, на което са били изложени.

Четвърта глава (с. 81-89) представя методиката на изследването както и подробна информация за използваните материали (комплект от тестове), участниците, начина на избор на представителна извадка и използваните методи, както и процедурата за етичност, която е строго спазвана в изследването. Експериментите обхващат 103 лица в три групи: изучаващи английски като чужд език, изучаващи английски като втори език и контролна група от носители на английския език като роден. Отчетени са нужните характеристики, релевантни за изследването, като възраст, начин на изучаване на езика, различни индиректни показатели на типа мотивираност, проявяващи се в социалното поведение по време на пребиваване в страната на чуждия език и др. Те са събрани чрез анкети, включени сред приложенията в края на дисертацията.

След първите глави, които могат да се определят като теоретикометодологични, следва анализът на емпиричния материал, представен в пета глава (с. 90-129). Експериментът е проведен според съвременните изисквания с помощта на съответния софтуерен продукт. Резултатите от анализа, включително и отговорите на зададените въпроси, са представени със статистически данни и са онагледени с таблици и диаграми. Авторката подробно коментира резултатите в светлината на вече представените теоретични положения, хипотези и въпроси. Споменати са и някои ограничения на изследването и се предлагат възможни по-нататъшни бъдещи изследвания в същата област.

Заключението сумира направеното в дисертацията. Тук читателят намира ясни отговори на всички изследователски въпроси, поставени в началото. С малки изключения се потвърждават предложените работни хипотези, което, макар и да не е изненадващо, е важно, защото вече разполагаме с експериментални доказателства и потвърждения на хипотезите. Посочените приносни моменти на изследването са съществени. Те са ясно формулирани и читателят няма как да не се съгласи с тях след прочита на дисертацията.

Библиографията включва 205 заглавия от основни, включително и най-нови публикации, които имат отношение към изследваните въпроси. Прави впечатление изключителното фокусиране върху англоезичната литература.

Шестте приложения съставляват важна част от дисертацията. Тестът за преценка на граматична правилност съдържа 68 добре подбрани примера, които проверяват уменията да се уловят граматически грешки на сравнително ниско (по моя преценка) ниво на владеене на езика, но затова пък няма спорни случаи, каквото понякога се явяват в този вид тестове. Тестът за устна имитация съдържа 34 примера/ съждения, с които респондентът трябва да се съгласи или да отхвърли, като ги формулира на правилен английски, тъй като в тях има явни формални грешки, които обаче не са такива, че да нарушават комуникацията. По-трудният тест, проверяващ металингвистични знания и изискващ експлицитни теоретични знания по граматика, е добре обмислен и облекчен чрез формата на многовариантен избор. По повод примерно изречение 2: макар отговор С да е по-пълният, не е ли отговор D също правилен? Включен е и стандартен тест за владеене на английски като чужд език.

Дисертацията е написана на много добър английски език и показва умение да се създава научен текст на този език. Тя е много добре структурирана. Подробният автореферат представя адекватно дисертационния труд. Той е написан ясно и на добър български език. Малки проблеми има при слятото/ разделно изписване: *ново-предложените, интер-дисциплинарен, чуждо-езиково, микро-, макро-* следва да се изписват слято. Ясно са посочени приносите на дисертационния труд. В автореферата е включен и списък на публикациите на авторката, свързани с темата на дисертацията. Те се четири на брой, всичките на английски език, поместени в академични издания на български университети.

В заключение, смятам, че дисертационният труд представен от Мариана Славева Гоцева съдържа съществени приноси моменти в област и по теми неразработени в нашата, а и в чуждата литература по приложна лингвистика. Постигнатите в него резултати обогатяват знанията в областта на чуждоезиковото обучение и теориите за усвояване на втори/ чужд език и могат да намерят практическо приложение в преподаването на английски език у нас и в чужбина. Намирам, че предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Германски езици“ (английски език).

юли, 2017 г.

Доц. д-р Христо М. Стаменов